

Történelem

A tantárgy versenyében az alább leírtakon túl az *1. pontban* foglaltakat is figyelembe kell venni. A verseny egy kategóriában és három fordulóban zajlik. A versenyzőknek a második forduló második részében pályamunkát kell beadniuk az alábbiakban megadott témák közül egyet kiválasztva. A versenyzőnek a pályamunkát elektronikus formában (pdf file) – legkésőbb a megküldés határideje előtti munkanapon – kell átadniuk az iskola igazgatójának. A pályamunka **jeligés**.

A versenyző által választott jelige:

- maximum 8 karakterből álló, minden esetben betűvel kezdődő kifejezés,
- nem utalhat a versenyző személyére, iskolájára.

A pályamunka formai előírásai:

- A választott jeligének szerepelnie kell a dokumentumok címlapján.
- A jeligén kívül a pályamunka egyik összetevőjén sem szerepelhet olyan információ, amely a versenyzőre vagy a versenyző iskolájára utal.
- A pályamunkaként elkészült dolgozatot egy pdf fájlban kell tartalmaznia, amelynek a maximális mérete 500 MB lehet.
- A fájl nevének felépítése: a versenytárgy neve, a választott feladat sorszáma és a választott jelige az alábbi minta szerint: *tortenelem_feladat sorszáma_jelige.pdf*

A pályamunka beküldésének formai szabályai és módja

Az Oktatási Hivatalba csak azoknak a versenyzőknek a pályamunkáját kell felterjeszteni, akiknek a második fordulóbeli dolgozata elérte a versenybizottság által meghatározott pontszámot.

- Minden pályamunkához ki kell tölteni az *Adatlap pályamunkához* (5 sz. mellékletet) dokumentumot, amelyet egy kisméretű (C6-os) lezárt borítékban kell elhelyezni.
- A borítékon kizárólag a jelige szerepelhet.
- A versenyzőknek a pályamunkát tartalmazó elektronikus fájlt és a jeligés borítékot legkésőbb a megküldés határideje előtti munkanapon kell eljuttatniuk az iskola igazgatójához.
- Az iskola igazgatója a pályamunkákat (szükség esetén több) elektronikus adathordozóra (CD, DVD, pendrive) másolja.
- A pályamunkákat tartalmazó elektronikus adathordozó(ka)t a jeligés boríték(ok)kal együtt kell becsomagolni.
- A csomagoláson az iskola hosszú bélyegzőjén és a címzésen kívül a következőket kell feltüntetni: „*OKTV történelem pályamunka/pályamunkák*”.
- A csomagot az Oktatási Hivatalba tértivevényes küldeményként (1363 Budapest, Pf. 84.) vagy hivatalosan megbízott kézbesítő közreműködésével **kell továbbítani 2024. február 8-áig.**

A pályamunka elkészítésének szabályai:

- A pályamunka kizárólag a versenyző önálló munkája lehet. Amennyiben a versenybizottság ennek ellenkezőjét állapítja meg, a versenyzőt kizárja a verseny résztvevői közül.
- A pályamunka terjedelme – az ábrák, az aláírások, az irodalomjegyzék, a tartalomjegyzék leszámításával – 20-30 A4-es oldal lehet (12-es betűnagyság, 1,5-es sortávolság, 2,5cm margó). A megadottnál kisebb vagy nagyobb terjedelmű pályamunkákat a versenybizottság nem értékeli.
- A versenyzők törekedjenek a megfelelő stílusra és helyesírásra, mert a versenybizottság ezt is figyelembe veszi az értékeléskor.
- Az idézetek, ábrák, irodalmi hivatkozások stb. forrásait a tudományos munkákban szokásos módon kell megjelölni. A forrásapparátus szakirodalmi hivatkozásait az Aetas folyóirat ajánlása alapján (<https://aetas.hu/szerzoinkhez/>) vagy a Századok folyóirat ajánlása alapján (<https://szazadok.hu/szerzoinknek/>) kell elkészíteni. A forrásjegyzék hiánya esetén a pályamunkát a versenybizottság nem értékeli.

A verseny anyaga

Első forduló

- Írásbeli (időtartam 180 perc, az elérhető pontszám 100 pont).
 - Feladatlap, amelynek 70%-a a kétszintű érettségi vizsga és a kerettantervek (négy- és hatévfolyamos) követelményeire épül (a rendes érettségi vizsga tanévét megelőző évfolyamok tanulói, az 1849-es év végéig, a rendes érettségi vizsgát tevő évfolyamok tanulói 1939-ig, a második világháború kitöréséig kaphatnak feladatokat), 30%-a pedig a választott pályázati témával foglalkozik. Az utóbbi 30%-ra vonatkozóan a felkészüléshez szükséges kötelező szakirodalom a pályamunkák témáinál olvasható.
A feladatok megoldásához semmilyen segédeszköz nem használható.

Második forduló

Első rész

- Írásbeli (időtartam 240 perc, elérhető pontszám 60 pont).
 - Feladatlap, amely szintén a kétszintű érettségi követelményeire épülő, a magyar és az egyetemes történelem alapvető összefüggéseire vonatkozó négy komplex esszékérdésből áll (a rendes érettségi vizsga tanévét megelőző évfolyamok tanulói 476-tól 1914-ig, a rendes érettségi vizsgát tevő évfolyamok tanulói 476-tól az 1956-os év végéig kaphatnak feladatokat). A feladatlap megoldása során az állami tankönyvfejlesztésért és kiadásért felelős szerv által kiadott, kronológiai adattáblázatot nem tartalmazó középiskolai történelem atlasz használata engedélyezett.

Második rész

- A pályamunka értékelése (elérhető pontszám 80 pont).
 - A versenybizottság az értékeléskor a következő szempontokat veszi figyelembe: a pályamunka tartalma, felépítése, anyaggazdagsága, anyagkezelése, a megírás módja, valamint a formai követelmények teljesítése.

A pályamunkák témái:

1. A késő középkori és kora újkori Magyarország képe a külföldi krónikákban és útleírásokban, 1300–1686

Mit tudtak a késő középkorban és a kora újkorban külföldön Magyarországról? A magyarság történetének forrásai között már a honfoglalást megelőző idők vonatkozásában jelentős értékkel bírnak a földrajzi írók művei, a külföldi tudósítások, amelyek szerepe a későbbiekben sem csökken. Dolgozatában a pályázó a késő középkor (1300-tól) és kora újkor (1686-ig) külföldi szerzőinek Magyarországot bemutató vagy a Kárpát-medence területét tárgyaló munkáiban megjelenő képet vizsgálja.

A pályamű tárgyát képezheti egyetlen, nagyobb terjedelmű forrás elemzése, de akár egy korszakra vonatkozóan többnek az összevetése is.

A vizsgálati szempontok (forrástól függően) fókuszálhatnak az ország természet- és településföldrajzi adottságainak, társadalmának vagy gazdaságának bemutatására, a szerző információszerzési módszerére, politikai eseményekről alkotott véleményére, a megrajzolt képnek a köztörténetből ismert valósághoz való viszonyára. Lehetőség van a forrás szerzőjének motivációját górcső alá venni, a mű recepcióját a vélelmezett olvasóközönség ismeretének tükrében vizsgálni, vagy akár a felhasznált információk időbeli gyarapodásának változását nyomon követni.

Kötelező irodalom:

- *Csukovits Enikő*: Források, műfajok, lehetőségek: a középkori Magyarország-kép elemei. Korall 38. (2009. december) 5–29.
https://epa.oszk.hu/00400/00414/00029/pdf/korall_38.pdf
- *Molnár Antal*: A hódoltság francia szemmel. Történelmi Szemle 49 (2007)1:35–61.
https://tti.abtk.hu/images/kiadvanyok/folyoiratok/tsz/tsz2007-1/035-061_Molnar%20Antal.pdf
- *Nagy Balázs*: A középkori magyar városok a külföldi utazók leírásaiban. Korall 38. (2009. december) 79–90. https://epa.oszk.hu/00400/00414/00029/pdf/korall_38.pdf

További ajánlott irodalom:

- *Csukovits Enikő*: Magyarország helye Kelet-Európában. *A Descriptio Europae Orientalis* országleírásai. In: *Archivarium historicorumque magistra*. Történeti tanulmányok Bak Borbála tanárnő 70. születésnapjára. Budapest, 2013. 71–82.
<http://real.mtak.hu/131123/>
- *Fodor Pál*: Evlia Cselebi útleírásai. *Keletkutatás* 1990. ősz 37–55.
<http://real-j.mtak.hu/15708/>
- *Tóth István György*: Athanasio Georgiceo áruhás császári megbízott útleírása a magyarországi török hódoltságról, 1626-ból. *Századok* 132 (1998) 837–858.
<http://real-j.mtak.hu/13749/>
- A tudományos igényű pályamű megírásához technikai segítség – többek között – az alábbi helyen érhető el: Balogh László-Sinkovics Balázs: *Függelék* (Segédlet szeminárium- és szakdolgozatok készítéséhez). In: *Középkori egyetemes történelem*. Szerk.: Szántó Richárd. Szeged-Miskolc 2006. 328-371.
<https://mek.oszk.hu/04800/04818/>

2. Fürdők és fürdő kultúra a 19. századi Magyarországon

A magyar fürdő kultúra hosszú múltra tekint vissza, előzményei egészen a római korig terjednek. Az oszmán hódítás korában erősen keleties jelleget kapott, majd a török kiűzését követően visszaszorult, s csak a 18. század végén született újjá. Ekkor még főleg a gyógyulást keresők látogatták a hazai gyógyfürdőket, mivel az orvosok maguk is gyakran irányították ezekbe a betegeiket. A 18-19. század fordulóján indult meg a klasszikus gyógyfürdő-, majd fürdőturizmus, amelynél már nem csupán a gyógyulás, hanem a pihenés, a társadalmi érintkezés volt a cél. A fürdőhelyeken immár a kulturális kínálat, a közösségi programok is vonzották a vendégeket. Ebben az időszakban fedezték fel a Balatont, mint úti célt, s ekkor bontakozott ki az a sokszínű fürdőélet, amely egészen az Osztrák-Magyar Monarchia felbomlásáig meghatározó szerepet játszott a hazai arisztokrácia, a középosztály, de – korlátozottan – az alsóbb néprétegek némelyikének pihenésében is.

A dolgozat megírásakor célszerű akár egy-egy nevezetesebb hazai fürdőhely (Balatonfüred, Hévíz, Herkulesfürdő, Pöstyén, Félixfürdő, Trencsénteplic, egyes budapesti fürdők stb.) 19. századi fürdő kultúrájának áttekintése, vagy a fürdőélet egy-egy jellegzetes vonásának bemutatása, akár összehasonlító elemzés keretében; de érdekes lehet a fürdő, mint tapasztalat bemutatása a korabeli naplók, emlékiratokon keresztül.

Kötelező irodalom:

- *Wirth István: Fürdő kultúra.* Digitális Tankönyvtár 58-92.
<https://dtk.tankonyvtar.hu/xmlui/handle/123456789/11930>
- *Katona Csaba: Adalékok a füredi fürdő történetéhez a 19. század derekától a 20. század elejéig.* Korunk, 2009. 8. sz.
<https://epa.oszk.hu/00400/00458/00152/indexa211.html>
- *Hudi József: A balatoni fürdő kultúra kialakulása a 18–19. században (1783–1914).* In: BILKEI Irén (szerk.): *Zalai évszázadok. Tanulmányok és dokumentumok Zala megye történetéhez, 2016.* Magyar Nemzeti Levéltár Zala Megyei Levéltára, Zalaegerszeg, 2016 (Zalai Gyűjtemény, 80). 139–154.
https://library.hungaricana.hu/hu/view/ZALM_zgy_80_zalaiEvszazadok/?pg=6&layout=s&query=hudi

További ajánlott irodalom:

- *Katona Csaba: Adatok Balatonfüred 1860-as évekbeli fejlődéséhez.* Századok, 2002. 1423-1454.
https://library.hungaricana.hu/hu/view/Szazadok_2002/?pg=1458&layout=s&query=katona%20csaba

3. Két választás Magyarországon

A pályamű célja két magyarországi választási kampány összehasonlító elemzése: az 1939-es és az 1945-ös, illetve az 1947-es, illetve az 1949-es országgyűlési választások lokális vizsgálata. (Tehát az 1939-es kampány bármelyik az elkövetkező évtizedben megtartott választással összehasonlítható.)

Az elemzések elsődleges célja a különböző kampánytechnikák bemutatása, a politikai üzenetek azonosítása, illetve (amennyiben lehetséges) a kibontakozó közéleti viták hatásának vizsgálata különböző társadalmi csoportokban.

A tanulmány értékét növeli a lokális társadalmi viszonyok bemutatása, illetve annak ismertetése, hogy a különböző (országos) pártok miként igazították ehhez üzeneteiket. A

politikai erők helyi beágyazottságának vizsgálata kapcsán az elemzések kitérhetnek a társadalmi szervezetek vagy a tekintélyes „véleményvezérek” szerepére.

A politikai kampányok társadalomtörténeti összefüggései vizsgálhatók egy adott településen, egy adott régióban (járásban, tájegységben) vagy egy választóközvetben is. A dolgozat fókuszálhat egy politikai erő tevékenységének elemzésére is.

Kötelező irodalom:

- *Somlai Péter:* Budakeszi és az 1939-es választás. In.: Kisebbségkutatás 2012/1, 71-111.
https://epa.oszk.hu/00400/00462/00062/pdf/EPA00462_kisebbssegkutatasa_2012_1_07_1-111.pdf
- *Káli Csaba:* Az 1945. évi nemzetgyűlési választások Zalában. In: Zalai történeti tanulmányok. (Zalai Gyűjtemény 42.) Szerk.: Káli Csaba. Zalaegerszeg. Zala Megyei Levéltár, 1997. 299-340. p.
https://library.hungaricana.hu/en/view/ZALM_zgy_42_TortTan/?query=nemzetgy%C5%B1%C3%A9si&pg=300&layout=s
- *Gyarmati György:* Népfront-tojásokból reakciós rántotta – à la ÁVH. Egy választás Magyarországon – kétfajta eredménnyel – 1949-ben. In: Betekintő 2015/2.
https://betekinto.hu/sites/default/files/betekinto-szamok/2015_2_gyarmati.pdf

További ajánlott irodalom:

- *Hubai László (szerk.):* Parlamenti választások Magyarországon 1920-2010. 3. bővített, átdolgozott kiadás (Budapest, 2010)
<https://www.szaktars.hu/napvilag/view/hubai-laszlo-szerk-parlamentivalasztasok-magyarorszagon-1920-2010-3-bovitett-atdolgozott-kiadas-2010/?pg=0&layout=s>
- *Hubai László:* Magyarország XX. századi választási atlasza 1920-2000, 1-3. köt. Budapest, Napvilág, 2001.
<https://www.szaktars.hu/napvilag/view/hubai-laszlo-magyarorszag-xx-szazadi-valasztasi-atlasza-1920-2000-i-kotet-a-valasztasok-tortenete-es-politikai-geografija-2001/?pg=0&layout=s>

Harmadik forduló (döntő)

- Szóbeli (időtartam 20-25 perc, elérhető pontszám 60 pont).
 - A pályamunka megvédése (időtartam 8-10 perc, elérhető pontszám 20 pont).
 - A tanuló adott évfolyamának kétszintű érettségi kompetenciakövetelményeire épülő gondolkodtató feladat és kérdések (időtartam 12-15 perc, elérhető pontszám 40 pont).

A rendes érettségi vizsga tanévét megelőző évfolyamok tanulói 1711-1920-ig, a rendes érettségi vizsgát tevő évfolyamok tanulói az 1914-től napjainkig terjedő időszakra vonatkozóan kaphatnak feladatokat. A versenyzők egy témát és egy tétellapot húznak, melyen a feldolgozást segítő források szerepelnek. Rövid felkészülési időt követően a versenyzők a bizottság előtt ismertetik a téma kidolgozásának vázlatát (kb. 8-10 perc), majd a téma értelmezéséhez kapcsolódó, a bizottság által feltett gondolkodtató, problémamegoldó kérdésekre válaszolnak (kb. 4-5 perc).

A verseny szervezése

Az első forduló időpontja: 2023. november 6. (hétfő) 14 óra.

- A fordulót az iskolák bonyolítják le.
- A dolgozatok első részét a szaktanárok (szaktanári munkaközösségek) értékelik központi javítási-értékelési útmutató alapján.
- A dolgozatok közül csak azokat kell az Oktatási Hivatalba felterjeszteni (kézbesíteni vagy tértivevényes küldeményként postára adni), amelyeknek a középiskolai tananyagra vonatkozó része legalább 75%-os (minimum 52,5 pont) eredményű. Az általános részben foglaltaknak megfelelően, a határidő betartását a postabélyegző (kézbesítőkönyv) igazolja. A határidő után felterjesztett dolgozatokat az Oktatási Hivatal elbírálás nélkül visszajuttatja az iskoláknak.
- A beküldött dolgozatok közül az általános részben foglaltaknak megfelelően a legjobbak második részének (a szakirodalomra vonatkozó feladatoknak) az értékelését, illetve az első rész felüljavítását a versenybizottság végzi a központi javítási-értékelési útmutató alapján, és meghatározza a továbbjutás ponthatárát.
- Az Oktatási Hivatal az OKTV adminisztrációs rendszerének segítségével (ADAFOR) legkésőbb **2023. november 28-áig** értesíti az iskolákat az eredményekről.

A második forduló első részének időpontja: 2023. december 12. (kedd) 10 óra.

- A fordulót az Oktatási Hivatal szervezi.
- A dolgozatokat a versenybizottság értékeli központi javítási-értékelési útmutató alapján.
- Az Oktatási Hivatal az OKTV adminisztrációs rendszerének segítségével (ADAFOR) **2024. január 12-éig** értesíti az iskolákat a második forduló első részének eredményeiről, és azoknak a versenyzőknek a pályamunkáját kell az Oktatási Hivatalba felterjeszteni (kézbesíteni vagy tértivevényes küldeményként postára adni) **2024. február 8-áig**, akiknek a feladatlapja elérte a versenybizottság által meghatározott pontszámot. Az általános részben foglaltaknak megfelelően a határidő betartását a postabélyegző (kézbesítőkönyv) igazolja. A határidő után felterjesztett pályamunkákat az Oktatási Hivatal elbírálás nélkül visszajuttatja az iskoláknak.
- A versenybizottság a fenti pontszámot úgy határozza meg, hogy a második forduló feladatlapjának megoldásában az adott pontszámnál több pontszámot elérő versenyzők száma nem érheti el a hatvanat.

A második forduló második részében a pályamunkák felterjesztésének (kézbesítésének vagy postára adásának) határideje: 2024. február 8. (csütörtök).

- A versenybizottság értékeli a beküldött pályamunkákat, és az Oktatási Hivatal az OKTV adminisztrációs rendszerének segítségével (ADAFOR) **2024. március 14-éig** értesíti az iskolákat az eredményekről.
- A versenybizottság a második forduló feladatlapjának és a pályamunkának az összesített pontszáma alapján – a lehetséges létszámhatáron belül, szigorú szakmai szempontok szerint – választja ki a döntőbe jutó versenyzőket. Pontazonosság esetén a pályamunka pontszáma dönt a továbbjutásról.

A harmadik forduló (döntő) időpontja: 2024. április 15. (hétfő).

- A döntőt az Oktatási Hivatal szervezi az általa kijelölt helyszínen.
- A verseny végeredményét a második és a harmadik fordulóban elért eredmények összesítése alapján kialakult sorrend adja. Pontazonosság esetén a döntő (szóbeli) forduló eredménye határozza meg a helyezést.